

Pensioenkloof met buurlanden loopt op tot 49 procent

Studiedienst PVDA | Kim De Witte

1	De pensioenkloof tussen België en omliggende landen.....	2
1.1	Wettelijke pensioenrechten in vergelijking met onze buurlanden.....	2
1.2	Vervangingsratio's in vergelijking met de buurlanden	3
2	Belangrijkste oorzaken van de pensioenkloof	3
2.1	Niet de lengte van de loopbanen	3
2.2	Wel de pensioenwetgeving.....	4
3	Sterkere wettelijke pensioenen in België zijn mogelijk en nodig	4
3.1	Private pensioenen zijn ongelijk, duur, risicovol en complex.....	4
3.2	Wettelijke pensioenen zijn beter en goedkoper	5
4	Besluit.....	5

Samenvatting

Een werknemer die in ons land evenveel verdient als in onze buurlanden, heeft na 40 jaar werken een pak minder pensioen. Dat blijkt uit een nieuwe berekening van de pensioenkloof. De berekening vertrekt van een concreet voorbeeld: een man van 63 jaar die begin 2019 met pensioen gaat en die gewerkt heeft van 1979 tot eind 2018.

In België heeft die man een pensioen van **1.240 euro** per maand, in Duitsland **1.325 euro** per maand, in Frankrijk **1.705 euro**, in Luxemburg **1.841 euro** en in Nederland **1.815 euro** (AOW plus pensioenverzekering).

Een werknemer die exact even lang gewerkt en evenveel heeft verdiend, heeft in Duitsland dus een pensioen dat **10 procent** hoger ligt, in Frankrijk is dat plus **38 procent**, in Nederland plus **46 procent** en in Luxemburg plus **49 procent**. Als we ook Oostenrijk meenemen, dan loopt de kloof zelfs op tot **54 procent**.

De oorzaak van de pensioenkloof is niet het langer of minder lang werken. De oorzaak ligt wel bij de pensioenwetgeving voor werknemers en zelfstandigen. Die is zeer nadelig in ons land. Het pensioen van een werknemer of zelfstandige in ons land is gelijk aan 60 procent van zijn gemiddeld loon als hij of zij 45 jaar gewerkt heeft. Dat loon wordt geherwaardeerd, maar slechts onvolledig. Het pensioen van een Franse werknemer is gelijk aan 75 procent van het loon van de 25 beste jaren. In Oostenrijk is dat zelfs 80 procent van het loon van de 15 beste jaren.

De pensioenkloof tussen België en zijn buurlanden wordt groter. Volgens het Planbureau zal de vervangingsratio – dat is het pensioen in verhouding tot het laatste inkomen – voor mannen in ons land dalen met 10 procent. Oorzaak: de afschaffing van de pensioenbonus door de regering-

Michel en het knippen in de pensioenopbouw tijdens gelijkgestelde periodes zoals loopbaanonderbreking, tijdskrediet, werkloosheid en brugpensioen.

Een goed wettelijk pensioen is nodig. De meerderheid van de Belgen houdt daaraan vast, zo blijkt uit enquêtes van iVox. Wettelijke pensioenen zijn goedkoper, zekerder en minder ongelijk. Ze zijn ook betaalbaar, zo bewijzen onze buurlanden.

De PVDA wil de wettelijke pensioenen voor werknemers en zelfstandigen optrekken naar **75 procent van het gemiddeld loon**. Voor wie 45 jaar (mannen) of 40 jaar (vrouwen) gewerkt heeft, wil de PVDA een **minimumpensioen van 1.500 euro netto** per maand.

1 De pensioenkloof tussen België en omliggende landen

1.1 Wettelijke pensioenrechten in vergelijking met onze buurlanden

Het wettelijk pensioen van Belgische werknemers is laag. Iemand die 40 jaar gewerkt heeft voor een gemiddeld loon krijgt een pensioen van 1.240,40 euro per maand. Het wettelijke pensioen voor werknemers in België is ook laag in vergelijking met de buurlanden.

Om de pensioenkloof te berekenen, vertrekken we van een concreet geval: een mannelijke werknemer, vader van twee kinderen, die begin 2019 met pensioen is gegaan op 63-jarige leeftijd. De man is:

- geboren op 1 januari 1956
- na zijn studies onmiddellijk beginnen werken op 1 januari 1979 (op 23-jarige leeftijd)
- aan een eerste jaarloon van 7.500 euro (dat is ongeveer 300.000 BEF)
- met een gemiddelde loonstijging van 5 procent per jaar (2,5 procent inflatie en 2,5 procent reële loonstijging, promoties en jobwijzigingen inbegrepen)
- met een jaarloon van 47.893,46 euro in 2018 (na 40 gewerkte jaren)
- huidige gezinstoestand: alleenstaande (geen kinderen meer ten laste, noch een echtgenote)

Welk recht op pensioen heeft de man opgebouwd in België, Duitsland, Oostenrijk, Luxemburg, Frankrijk en Nederland? Als we bovenstaande gegevens ingeven in de wettelijke pensioenverzekering van voormelde landen, dan komen we aan volgende maandelijkse pensioenbedragen (bruto):

- België: **1.240,40 euro** per maand¹
- Duitsland: **1.324,76 euro** per maand²
- Frankrijk: **1.705,25 euro** per maand³
- Luxemburg: **1.841,51 euro** per maand⁴
- Oostenrijk: **1.906,19 euro** per maand⁵

¹ Berekend op basis van de huidige toepasselijke pensioenwetgeving, zoals beschreven door de Rijksdienst voor Pensioenen (<http://www.sfpd.fgov.be>).

² Berekend op basis van de huidige toepasselijke pensioenwetgeving, zoals beschreven door de Deutsche Rentenversicherung (<http://www.deutsche-rentenversicherung.de> en <https://www.seniorenbedarf.info/rente-mit-63>).

³ Berekend op basis van de huidige toepasselijke pensioenwetgeving, zoals beschreven door de Centrale infobank op <http://www.la-retraite-en-clair.fr/pid1197/calculiez-votre-retraite.html>.

⁴ Berekend op basis van de huidige toepasselijke pensioenwetgeving, zoals beschreven door de Caisse nationale d'assurance pension (<http://www.cnap.lu/les-pensions/pension-de-vieillesse/calcul-du-montant-de-la-pension/>).

Een werknemer die exact even lang gewerkt heeft en exact even veel verdiend heeft, heeft dus een pensioen dat **10 procent** hoger ligt in Duitsland, **38 procent** hoger ligt in Frankrijk, **49 procent** hoger ligt in Luxemburg. En als we ook Oostenrijk meenemen dan loopt de kloof verder op tot **54 procent**.

Ook in Nederland liggen de pensioenen een pak hoger. Maar de vergelijking is moeilijker te maken. Nederland kent immers geen wettelijke pensioenverzekering op basis van loon, wel een volksverzekering op basis van woonst. Elke inwoner krijgt het basisbedrag van 1.215,81 euro per maand van de Nederlandse volksverzekering (AOW) zodra hij of zij 50 jaar in Nederland heeft gewoond⁶. Daarnaast kent Nederland een verplichte aanvullende pensioenverzekering. Een werknemer die 40 jaar werkt aan bovenvermeld loon, bouwt een aanvullend pensioen op van ongeveer 600 euro per maand (bruto). In totaal brengt dat het Nederlands pensioen op 1.815,81 euro (bruto). Ook dat is **46 procent** hoger dan het pensioen van iemand die 40 jaar werkt in België.

1.2 Vervangingsratio's in vergelijking met de buurlanden

De OESO berekende de wettelijke pensioenen in verhouding tot de lonen in de verschillende OESO-landen. Ze deed dit zowel voor lage, gemiddelde en hogere inkomens (nettobedragen). De berekeningen van de OESO bevestigen de resultaten van hierboven. Het pensioen in verhouding tot het laatste loon hoger in de omringende landen ligt een pak hoger, bruto en netto. Iemand met een gemiddeld loon heeft in Frankrijk een netto pensioen gelijk aan 74,5 procent van zijn laatste loon. In België is dat slechts 66 procent. Voor de hoge lonen vergroot de kloof. In Frankrijk heeft iemand met een hoog loon een netto pensioen gelijk aan 70 procent van zijn laatste loon, in België amper 50 procent. Voor het pensioen in verhouding tot het laatste loon bevindt België zich in de staart van West-Europa⁷.

Het Planbureau berekende dat de vervangingsratio's van het wettelijk pensioen voor mannelijke werknemers in België zullen zakken met 10 procent in de komende jaren⁸. De oorzaak ligt bij het schrappen van de pensioenbonus door de regering-Michel en het afbouwen van de pensioenopbouw tijdens verschillende gelijkgestelde periodes, zoals loopbaanonderbreking, tijdskrediet, werkloosheid en brugpensioen.

2 Belangrijkste oorzaken van de pensioenkloof

2.1 Niet de lengte van de loopbanen

⁵ Berekend op basis van de huidige toepasselijke pensioenwetgeving, zoals beschreven door de Oostenrijkse Arbeidskamer (<https://www.arbeiterkammer.at/beratung/arbeitundrecht/pension/pensionsformen/Alterspension.html>).

⁶ Berekend op basis van de huidige toepasselijke pensioenwetgeving, zoals beschreven door de Sociale verzekeringsbank (http://www.svb.nl/int/nl/aow/hogte_aow/bedragen/index.jsp).

⁷ Bron: OESO, Pensions at a Glance 2017, december 2017, tabel 4.8 op p. 107 (hier te raadplegen: <http://www.oecd.org/pensions/oecd-pensions-at-a-glance-19991363.htm>). Voor Nederland is de vergelijking opnieuw moeilijk te maken, omdat daar een volksverzekering met verplichte private pensioenen geldt.

⁸ Federaal Planbureau, Evolutie van de sociale kwaliteit van de eerstelijnerpensioenen, 2016, p. 26 (zie http://www.plan.be/admin/uploaded/201605261102470.REP_CEP2_11081.pdf).

Op de vraag naar de oorzaak van de lage pensioenen in België, antwoordt de minister van Pensioenen Daniel Bacquelaire (MR) steevast dat dit te maken heeft met de lengte van de loopbanen.

Het huidige onderzoek toont aan dat dit niet klopt. Iemand die exact even lang gewerkt heeft en juist evenveel verdiend heeft in België, Duitsland, Oostenrijk, Frankrijk, Luxemburg en Nederland, heeft het laagste pensioen in België. Het lage pensioen heeft dan ook te maken met het Belgische pensioenstelsel zelf.

2.2 Wel de pensioenwetgeving

Het Belgische pensioenstelsel voor werknemers en zelfstandigen is niet gunstig in vergelijking met de buurlanden. Het pensioen van een werknemer of zelfstandige in ons land is gelijk aan 60 procent van zijn gemiddeld loon als hij of zij 45 jaar gewerkt heeft. Dat loon wordt gehewardeerd, maar slechts onvolledig. Het pensioen van een Franse werknemer wordt berekend op de 25 beste jaren. In Oostenrijk is dat zelfs op de 15 beste jaren.

In Frankrijk is de pensioenloopbaan korter en het voordeel dat men krijgt ligt hoger. Het wettelijk pensioen voor werknemers bestaat uit twee delen: een basisbedrag, gelijk aan 50 procent van het loon van de 25 beste jaren, en een extra bedrag, gelijk aan een percentage van de betaalde bijdragen aan de sociale zekerheid. Het basispensioen in Frankrijk is vaak al even hoog als het totale wettelijk pensioen in België. Het tweede bedrag schommelt tussen de 200 en de 2.000 euro. In de casus hierboven is het extra bedrag gelijk aan 622 euro per maand. In Oostenrijk is het pensioen gelijk aan 80 procent van het loon van de beste 15 jaar. In Luxemburg is het minimumpensioen na een loopbaan van 40 jaar gelijk aan **1.841,51** euro per maand. Hogere inkomens trekken er nog veel hogere wettelijke pensioenen.

3 Sterkere wettelijke pensioenen in België zijn mogelijk en nodig

3.1 Private pensioenen zijn ongelijk, duur, risicovol en complex

In plaats van de wettelijke pensioenen te versterken, bouwt de regering-Michel ze verder af: de pensioenbonus is afgeschaft (180 euro minder pensioen per maand voor iedereen die actief blijft tot de leeftijd van 65 jaar), gelijkgestelde periodes worden afgebouwd (loopbaanonderbreking, bepaalde vormen van tijdskrediet, brugpensioen, werkloosheid onder de 50 jaar), het ambtenarenpensioen wordt sterk afgebroken richting het pensioen van de werknemers en de N-VA wil nog steeds een puntensysteem invoeren, waarbij de waarde van een punt zal afhangen van de situatie van de overheidsfinanciën, de levensverwachting en de evolutie van het gemiddeld loon.

Open Vld wil de dalende wettelijke pensioenen compenseren door verplichte private pensioenen. Maar die private pensioenen zijn zeer ongelijk. De helft van de pensioenkapitalen gaat naar slechts

vijf procent van de aangeslotenen⁹. Managers, CEO's, kaderleden bouwen miljoenen euro's aan bedrijfspensioenrechten op, terwijl gewone werknemers het met enkele duizenden euro's moeten doen.

De private pensioenen zijn ook duur. Onderzoek toont aan dat verzekeraars en financiële instellingen wel 20 procent van de opgebouwde pensioengelden in hun zakken steken over een volledige loopbaan, voor beheers-, administratie-, beleggingskosten. De wettelijke pensioenen zijn veel goedkoper¹⁰.

De private pensioenen zijn ook niet zonder risico. In Nederland, het walhalla van de aanvullende pensioenen, werden de aanvullende pensioenfondsen door de crisis zwaar getroffen. 54 grote pensioenfondsen hebben pensioenverlagingen doorgevoerd. De aanvullende pensioenopbouw voor jongere werknemers in Nederland wordt verwacht zo sterk te dalen dat ze 20 tot 30 procent minder pensioen zullen trekken dan de huidige gepensioneerden. Ook in België vielen er klappen. Door het faillissement van de groepsverzekeraar APRA Leven zijn duizenden werknemers hun opgebouwde aanvullende pensioenrechten kwijt geraakt.

De private pensioenen zijn tot slot zeer complex. Wie dan al het geluk heeft om een privaat pensioenkapitaal bijeen te sparen, wordt geconfronteerd met de moeilijkheid om dat kapitaal na pensionering verder te beleggen.

3.2 Wettelijke pensioenen zijn beter en goedkoper

De meerderheid van de Belgen houdt dan ook vast aan een goed wettelijk pensioen. Dat blijkt uit de Grote Pensioenquêtes van iVox voor Knack: 6,5 op de 10 verkiezen een hoger wettelijk pensioen boven fiscale voordelen zoals pensioensparen. Slechts 1,5 op de 10 kiest voor meer fiscale voordelen. En 2 op de 10 hebben geen mening.

De PVDA wil de wettelijke pensioenen voor werknemers en zelfstandigen stapje voor stapje optrekken naar **75 procent van het gemiddeld loon**. En voor wie 45 jaar (mannen) of 40 jaar (vrouwen) gewerkt heeft, wil de PVDA een minimumpensioen van 1.500 euro netto per maand.

Op termijn zouden de uitgaven voor de pensioenen daarmee stijgen met 1,5 procent van ons bbp. Vandaag geven wij 10,5 procent van ons bbp aan de pensioenen. Frankrijk en Oostenrijk geven 15 en 14 procent. Wij kunnen dus gerust wat meer geven. Dat is geen kwestie van betaalbaarheid, wel van keuzes in het fiscaal en sociaal beleid.

4 Besluit

De pensioenkloof met onze buurlanden loopt op tot 49 procent. De rechtse partijen hebben de mond vol over de loonkloof, maar zwijgen in alle talen over de pensioenkloof. Die kloof riskeert nog te groeien.

⁹ Zie J. BERGHMAN, H. PEETERS en A. MUTSAERTS, De pensioenbescherming in België: overzicht en uitdagingen, in P. D'HOINE en B. PATTYN (eds.), Over de grenzen en generaties heen – XXI Lessen voor de eenentwintigste eeuw, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2012.

¹⁰ Zie J. PACOLET en T. STRENGS, Pensioenrendement vergeleken - Vergelijking van de performantie van de eerste versus de tweede en derde pensioenpijler, HIVA, 2009, 115.

De meerderheid van de Belgen houdt vast aan een goed wettelijk pensioen. Wettelijke pensioenen zijn goedkoper, zekerder en minder ongelijk. Ze zijn ook betaalbaar, zo bewijzen onze buurlanden.

De PVDA wil de wettelijke pensioenen voor werknemers en zelfstandigen optrekken naar **75 procent van het gemiddeld loon**. Voor wie 45 jaar (mannen) of 40 jaar (vrouwen) gewerkt heeft, wil de PVDA een **minimumpensioen van 1.500 euro netto** per maand.